

VIVAT MOSASAURUS

OVER HET PLAN OM DE MOSASAURUS OP EEN NIEUWE EN VERRASSENDE WIJZE IN DE HAL VAN HET NATUURHISTORISCH MUSEUM MAASTRICHT TE PRESENTEREN

Ed de Grood, Natuurhistorisch Museum Maastricht, Postbus 882, 6200 AW Maastricht

De in 1995 te voltooien vernieuwing van de presentaties in het Natuurhistorisch Museum Maastricht verdient het om te worden voorzien van een spectaculair doch passend sluitstuk.

Voor de centrale hal van het Museum was tot voor kort nog geen definitieve invulling bedacht, behalve dan dat men in het Museum met de gedachte speelde om de beroemde Mosasauruskop, welke in 1770 in de St. Pietersberg was gevonden, hier een meer prominente plaats te geven.

Het Bestuur van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg ontwikkelde daarop het initiatief om de in de hal te presenteren Mosasauruskop als het ware te laten communiceren met een artistieke plafondschildering waarop de Mosasaurus in levende lijve zou figureren. Deze schildering zou aan het Museum worden aangeboden als "de kroon op het werk", als sluitstuk van de vernieuwing van het Museum en zou tevens een tastbare bevestiging zijn van de aloude band tussen beide instituties.

Het initiatief van het Genootschap heeft ertoe geleid dat begin 1994 aan beeldend kunstenaar Gèr Boosten is gevraagd om een schets-idee voor de schildering te maken alsmede een concept te ontwikkelen voor de herinrichting van de hal, waarin de fossiele kop en de artistieke interpretatie van het levende dier elkaar optimaal dienen te beïnvloeden.

vormen op aarde echter wel degelijk aan veranderingen onderhevig zijn. Het belang van de vondst van 1770 is nu dat ze zich als het ware op het juiste tijdstip voordeed. De tijd was er rijp voor en de kop van het nog onbekende dier van Maastricht werd voorlopig het meest uitgesproken bewijsstuk van de pre-evolutionisten.

Als zodanig moet ook de belangstelling van de Fransen voor de vondst worden gekwalificeerd, als zij in 1794 Maastricht binnenvallen. In hun afrekening met het Ancien Régime wordt de kop als een trofee van de Verlichting overgebracht naar Parijs waar ze ook nu nog beschikt over een ereplaats in het Muséum d'Histoire Naturelle in de Jardin des Plantes.

In het kader van het hier te presenteren project wordt gepoogd om de originele kop terug te laten keren naar Maastricht, bijvoorbeeld in de vorm van een (eventueel tijdelijke) bruikleen. Het voorliggende project is hier echter niet van afhankelijk; mocht de bruikleen onverhoopt niet doorgaan, dan wordt de overigens zeer natuurgetrouwe en historisch belangrijke vroeg-negentiende-eeuwse kopie, die reeds in het bezit is van het Museum, voor het voorgenomen doel gebruikt.

DUBBELPROJECT

Het Mosasaurusproject is een dubbelproject: de presentatie van het authentieke fossiel (of van de kopie ervan) enerzijds en de plafondschildering als bespiegelende interpretatie anderzijds. Beide entiteiten ontleen aan hun combinatie een nauwelijks in woorden te vatten meerwaarde die het project onmiskenbaar een bijzondere uitstraling geeft. Vanwege deze samenhang tussen ruimte en

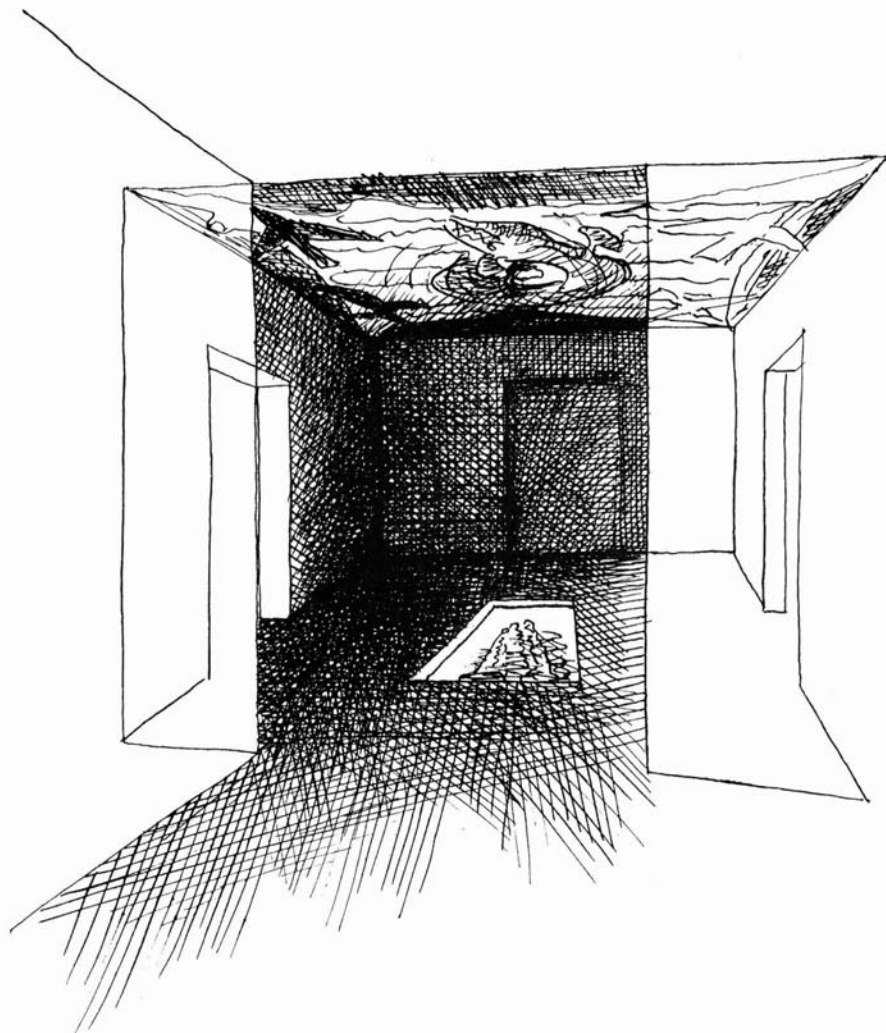
EEN PRONKSTUK

Waarom nu is de in 1770 gevonden Mosasauruskop zozeer van belang dat ze door het voorliggende plan met recht tot het uitgangspunt van het Museum wordt? Hoe kon een vondst, ondanks dat Maastricht slechts over de historische kopie beschikt, één der pronkstukken van het Museum worden?

Voor de beantwoording van die vragen moe-

ten we terug naar het einde van de achttiende eeuw, naar een tijd waarin men nog een statisch beeld had van de levende natuur, mede ingegeven door het bijbelse scheppingsverhaal. In dat beeld sterven diersoorten niet uit en er kon, bijvoorbeeld in het geval van de vondst van 1770 uit de St. Pietersberg, derhalve geen sprake zijn van een onbekende diersoort.

In toenmalige wetenschappelijke kringen ontwaakte langzaam het besef dat de levens-

*Situatieschets van de nieuwe ruimte:
de plafondschildering boven de sarcofaag.*

schildering spreekt de kunstenaar Boosten hier van een conceptueel kunstwerk. Om de wisselwerking tussen de kop en de schildering optimaal te doen zijn, zal de artistieke supervisie over de - deels bouwkundige - transformatie van de hal eveneens worden opgedragen aan de kunstenaar.

De uiterst sober te houden centrale hal zal op de bezoeker de indruk maken een haast "sacrale" toegangspoort te zijn tot een tempel van wetenschap en cultuur, in concreto tot de vernieuwde museale presentaties.

In de schemerdonkere hal zal vanuit een "sarcofaag", welke zich in het midden in de vloer bevindt en is afgedekt door een glasplaat die met de omringende vloer één glad oppervlak vormt, indirect licht op de zich er boven uitstreckende plafondschildering uitstralen.

De als het ware "herbegraven" kop bevindt zich in de sarcofaag, ingebed in mergel en lijkt zo weer te zijn teruggegeven aan de aarde.

DE SCHILDERING

De door Gèr Boosten te vervaardigen schildering van de Mosasaurus zal geenszins een decoratief of illustratief karakter hebben. Het zal gaan om een zelfstandig kunstwerk van hoge kwaliteit dat zo weinig gedateerd zal zijn dat het een goede kans maakt om ook over vijftig of honderd jaar de toeschouwer nog te kunnen boeien.

In de schildering zal een zwemmende Mosasaurus "in actie" figureren die het middelpunt vormt van concentrische waterrimpelingen, waarin schichtige schaduwen van vogels en vissen zich weerspiegelen.

Omhoog kijkend waant de toeschouwer zich op de bodem van de Krijtzee en ziet, als door een tunnel, in de tijdloosheid van het heelal. Deze suggestie ontstaat vooral door de maanvormige vlek die zich vormt in de draaiing van het Mosasaurus-lichaam dat, meer nog dan het opengesperde kakement, het magische centrum van de voorstelling zal zijn. Het is een verwijzing van de kunstenaar

naar het "zwarte gat", naar het einde van de tijd.

Door haar inhoud en plaatsing boven de herbegraven kop wordt de schildering zo uiteindelijk deel van de bijzondere twee-eenheid object en interpretatie.

De plafondschildering zal 32 vierkante meter groot zijn en worden uitgevoerd in olieverf op panelen. Het zal mogelijk blijven om de panelen te demonteren in het geval de huidige openbare functie van het museumgebouw onverhoopt zou komen te vervallen en de schildering in een andere geëigende locatie moet worden gepresenteerd.

Het Natuurhistorisch Genootschap brengt het benodigde geld voor de schildering bijeen, verleent de opdracht aan de kunstenaar en zal derhalve eigenaar zijn en blijven van het kunstwerk. Zij zal de schildering in bruikleen geven aan het Museum voor het specifieke doel zoals hier eerder werd beschreven en wel voor onbepaalde tijd om het openbare karakter optimaal te garanderen.

DE KUNSTENAAR

De keuze voor de in Maastricht wonende kunstenaar Gèr Boosten is ingegeven door twee hem eigen bijzondere kwalificaties.

Allereerst geeft de aard van Boosten's werk, in het bijzonder zijn stijl en thematiek, het Natuurhistorisch Genootschap ruimschoots aanleiding hem te vragen om de schildering, alsmede het hiervoor beschreven totaal-concept (dat overigens ook in overleg met hem ontwikkeld werd), te realiseren.

Daar komt nog bij dat Gèr Boosten een ruime ervaring heeft met monumentale schilderkunst.

De andere - niet minder belangrijke - kwalificatie is de relatie die Boosten al sinds jaar en dag met de hem omringende natuur onderhoudt. Van deze relatie getuigt een belangrijk deel van zijn werk, maar ook zijn hem beide instituties, Museum en Genootschap, in het geheel niet vreemd. Zo was hij in het verleden onder meer initiatiefnemer van een in het Museum georganiseerde expositie over en met insecten. Ook is hij actief geweest in het natuurhistorisch verenigingsleven en was hij in de zestiger jaren oprichter van de Krijtwerkgemeenschap van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie. Verder was hij redacteur van *Agrion*, het tijdschrift van de Insectenwerkgroep van de NJN. Mede door deze activiteiten is hij goed thuis in de

wereld van het Krijt en in het bijzonder van de onderaardse gangenstelsels waarin de zo belangrijke vondst van de Mosasaurus gedaan werd. Deze tweede kwalificatie, de haast natuurlijke band tussen kunstenaar en natuur, lijkt essentieel voor het welslagen van het beoogde kunstwerk.

FINANCIERING

Voor de financiering van het gehele project, dus van zowel de transformatie van de hal als van de schildering zijn subsidiënten en sponsors onontbeerlijk. Dit bevlogen plan zou nooit gerealiseerd kunnen worden uit de reguliere budgetten van Genootschap en Museum.

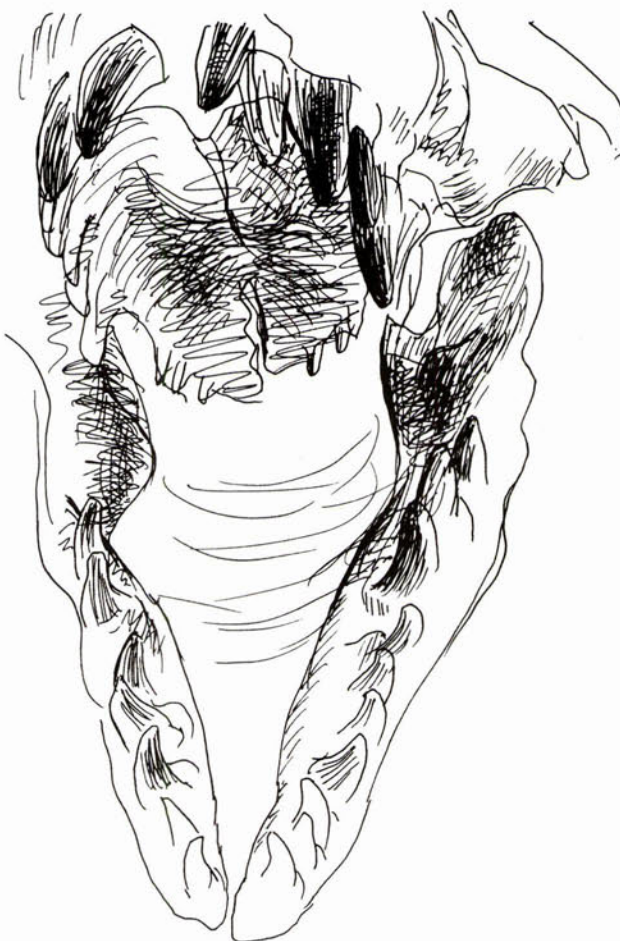
Op het ogenblik is de financiering nagenoeg rond. Er zijn toezeggingen van de Gemeente Maastricht, Stichting Edmond Hustinx, Ronde Tafel 174 en de firma's Macintosh en Mosa. Slechts in de substantiële eigen bijdrage voor de schildering, een gebruikelijke conditio sine qua non van geldgevers, dient nog te worden voorzien. Daar, zoals gezegd, het budget van het Genootschap niet in dergelijke middelen voorziet, leek het het Bestuur een goede zaak, niet alleen om financiële maar ook om ideële redenen, om de leden van het Genootschap de gelegenheid te geven de "kroon op het werk" mede te dragen.

Daartoe start met ingang van heden de zogenaamde "etsen-actie".

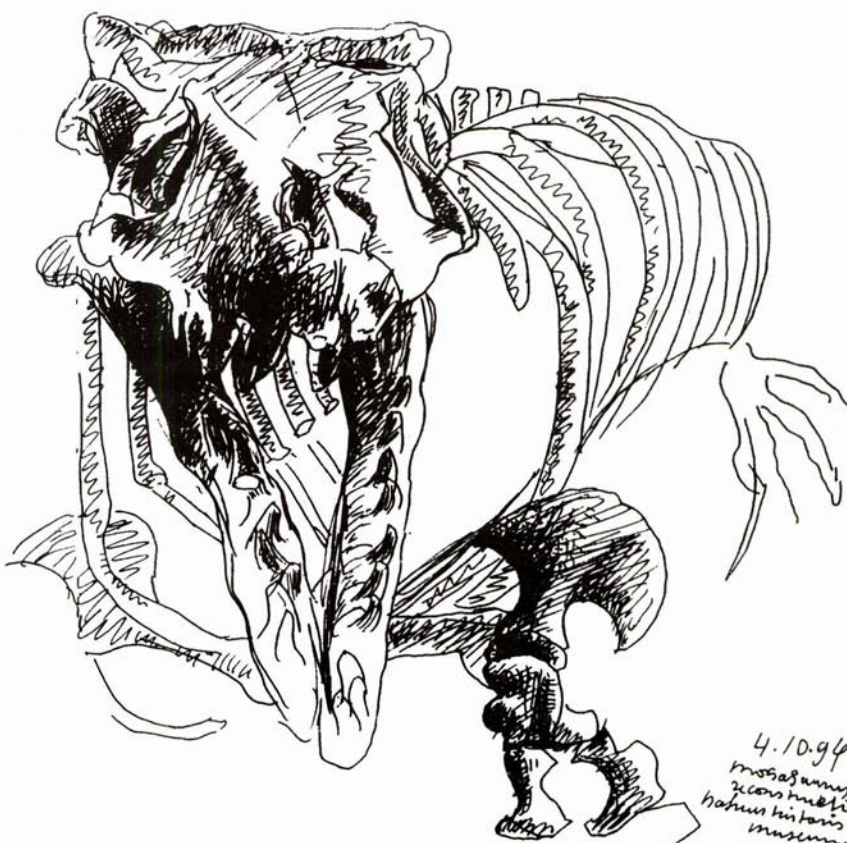
DE ETSEN-ACTIE

De kunstenaar is bereid gevonden tegen kostprijs een speciale ets, waarop de Mosasaurus eveneens figureert, te ontwerpen en te drukken. In een beperkte oplage zal deze prent, genummerd en gesigneerd, exclusief voor de leden van het Genootschap beschikbaar komen. De ets gaat f 150,- kosten en voor deze - overigens laag gehouden - prijs komt men niet alleen in het bezit van een authentiek kunstwerk maar neemt men financieel deel in het project van de monumentale plafondschildering.

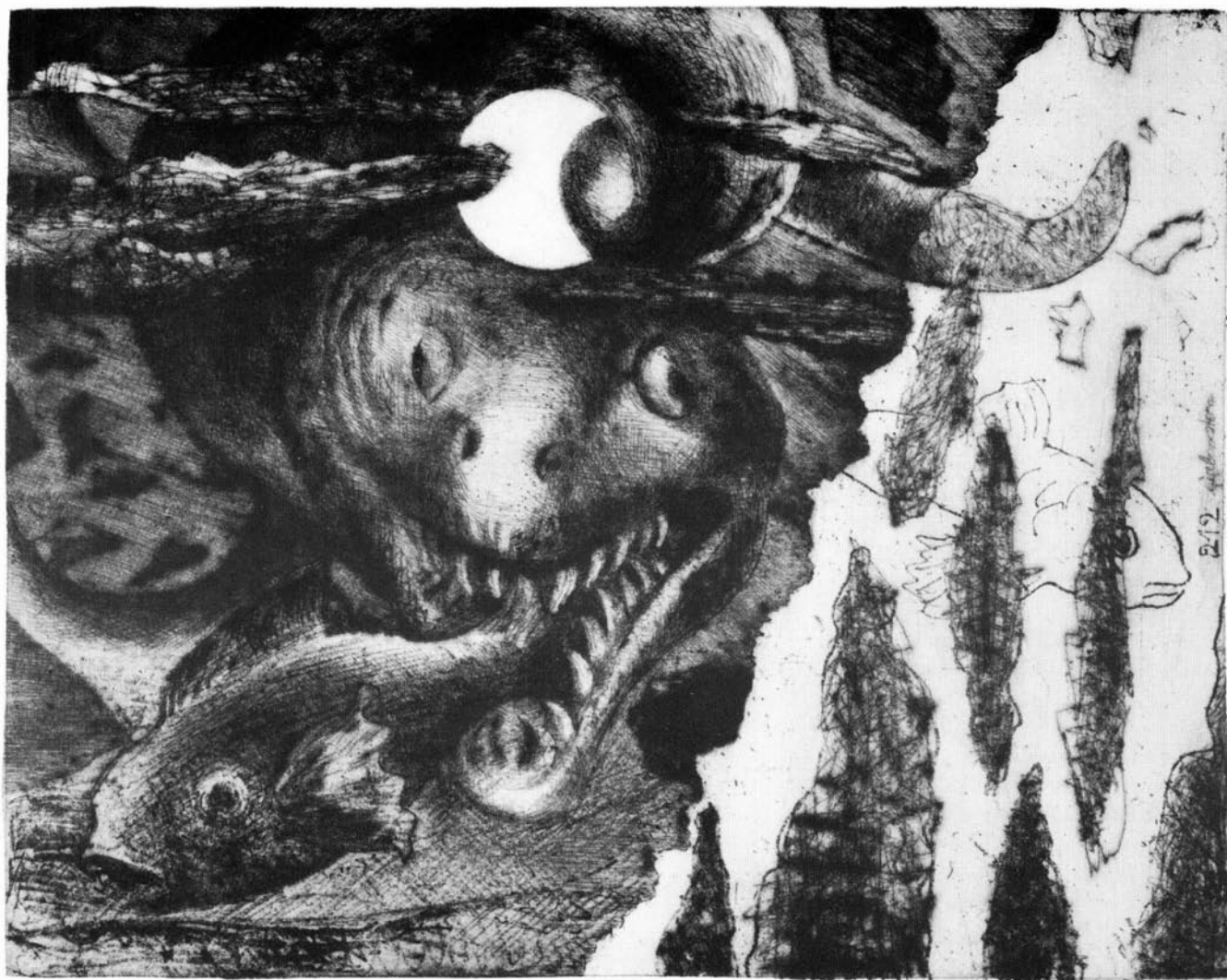
*Studies in o.i. inkt naar het gereconstrueerde model van het Mosasaurus skelet in het Natuurhistorisch Museum Maastricht.
Tekeningen uit het schetsboek van Gèr Boosten.*

4.10.94
mosasaurus
reconstructie
Natuurhistorisch
Museum

4.10.94
mosasaurus
reconstructie
Natuurhistorisch
Museum

De ets (opus 212 van de kunstenaar) meet 19,5 x 25 cm, wordt uitgevoerd volgens het vernis-mou/droge naald-procédé in koperdiepdruk en wordt gedrukt (op de persen van de kunstenaar) op handgeschept (100% katoen-)papier.

De voorstelling zal, evenals bij de schildering, gedomineerd worden door het expressieve beeld van een jagende Mosasaurus in zijn oorspronkelijk milieu.

De voorstelling is weliswaar heel concreet maar ook hier wordt, zoals ook bij de schildering, de toeschouwer tevens meegevoerd naar verre tijdshorizonten indien hij zijn blik richt op de magisch oplichtende maanschijf

die zich vormt in het gedraaide corpus van het dier.

Om de geïnteresseerde alvast een idee te geven dient de hierbij afgebeelde proefdruk, welke het voorlaatste stadium is van de definitief te drukken versie van de ets.

Leden van het Genootschap die het project van de plafondschildering willen steunen en graag in het bezit willen komen van deze exclusieve prent kunnen vanaf heden een exemplaar reserveren.

Het volstaat de daartoe in dit Maandblad bijgevoegde kaart in te vullen en in te zenden. In volgorde van binnenkomst zullen steeds de laagst genummerde etsen worden toegewe-

Proefdruk van opus 212, vernis-mou en droge naald, koperdiepdruk.

zen. De gereserveerde afdrukken zullen beschikbaar zijn ten tijde van de vernissage van de plafondschildering begin april 1995.

Het Bestuur van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg heeft de hoop maar ook de verwachting dat de etsen-actie een succes wordt. Het Bestuur gaat ervan uit dat door deze aantrekkelijke en bijzondere vorm van leden-participatie het mede mogelijk wordt om de centrale hal van het Museum te helpen transformeren tot een historisch en uniek fenomeen dat ook het nageslacht nog met verbazing en bewondering zal vervullen.